

GRUP CLARIS

La doble crisi econòmica i política que patim

Juan José López Burniol

Organitza:

Associació d'Amics UAB

Col·laboren:

Juan José López Burniol

Juan José López Burniol (Alcanar, 1945), llicenciat en Dret a la Universitat de Navarra i notari des de 1971. Professional reconegut, va ser degà del Col·legi de Notaris de Catalunya, vicepresident del Consell General del Notariado espanyol, i és membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya. Actualment també és vocal de La Caixa.

Analista habitual als mitjans de comunicació, i en particular a les tertúlies televisades d'actualitat a programes de Televisió de Catalunya i a tertúlies polítiques de 8 al Dia, que coordina Josep Cuní. Articulista a El Periódico, l'Avui, El País i La Vanguardia, mediàticament va cridar l'atenció per les precises reflexions públiques que feia com president del fòrum Tribuna Barcelona des de la seva fundació en 1996 fins a l'any 2006.

Fotografia Máster en Periodismo BCN_NY

En relació al món universitari, va ser professor associat de Dret Civil a la UAB i la Universitat Pompeu Fabra, i va presidir el Consell Social de la UB.

Ha escrit diversos llibres, especialment sobre les relacions entre Catalunya i la resta d'Espanya. I des del 2007 presideix la Fundació Noguera, entitat cultural sense ànim de lucre que difon el patrimoni històric documental i notarial català.

Aquesta ponència va tenir lloc el dia 6 de juny del 2013 a l'hotel Claris de Barcelona. Forma part dels sopars-tertúlies que l'Associació d'Amics UAB i la Fundació Catalunya-Europa organitzen mensualment per a les persones pertanyents al Grup Claris.

La doble crisi econòmica i política que patim

Quan l'Antonio Franco em va demanar que vingués, li vaig preguntar de què volia que parlés i em va dir que de la situació actual. Jo li vaig proposar parlar de la doble crisi, però no obstant pensava incidir en la crisi política, ja que tots vostès, una part important són gent vinculats al món de l'empresa, enginyers, i el que jo pugui dir sobre la crisi econòmica seria repetir conceptes que vostès tenen més coneguts que jo mateix.

Però algun enquadrament econòmic sí que faré. Jo recordo una cita de Jesús Pabón a la biografia de Cambó, quan diu: "España es un país desafortunado porque en ocasiones coincide la crisis económica con la crisis política". Pabón es referia al començament dels anys 30 quan a Espanya hi va haver la crisi política que comporta, amb una força enorme, un canvi de règim de la monarquia a la República, però és que en aquesta crisi política s'hi va sobreposar la crisi econòmica que havia esclatat als EUA l'any 29, les onades de la qual van arribar a Europa a partir de l'any 30-31. Hagués estat un altre el destí de la República si no hi hagués hagut aquesta crisi econòmica? És una hipòtesi en el

qual no hi podem entrar. El que sí que és cert és que la confluència de totes dues va dificultar extraordinàriament la situació. En aquest moment això s'ha produït perquè la crisi econòmica esclata a nivell espanyol abans que la crisi internacional. La crisi espanyola és anterior i les seves causes són diferents, tot i que agreujada per la crisi internacional. La crisi espanyola és bàsicament per 2 motius:

1) Un enfonsament d'un model basat, no exclusivament, però sí en gran mesura, en la construcció.

2) Un endeutament excessiu. En aquest punt sempre faig una cita perquè em sembla que és molt expressiva. Jo vaig entrar a la Caixa el 2005, era president llavors el Ricard Fornesa i quan feia tots els consells amb l'exposició respecte la situació econòmica mundial i espanyola, acabava amb aquesta frase: "Com poden veure vostès tots els indicadors són positius, tots menys un: el deute exterior. Tinguin vostès en compte que amb termes absoluts és la segona al món després dels EUA i en termes relatius és la primera". La qual cosa vol dir que tenim els mateixos defectes dels EUA

i cap de les seves virtuts. En definitiva, el desenvolupament posterior de la crisi, aquesta negativa tan típica dels polítics espanyols d'aquest moment, a un cantó i a l'altre, de no reconèixer els fets, de no donar a les coses el seu nom. Quan temps es va tardar a reconèixer l'existència de la crisi? I el seu tractament en un determinat moment va ser imposició exterior. Inclús en aquests moments quan el president del Govern d'alguna manera se sent ofenós per les dades d'aquests dies i fa referència a les mesures que ell ha adoptat, se li ha de recordar una cosa, que aquestes mesures vénen imposades. És a dir, la falta de capacitat de resposta per part de la nostra classe política és veritablement cridanera.

Llavors, aquesta crisi econòmica ha agreujat la crisi política i la crisi política ha dificultat el tractament de la crisi econòmica. No voldria insistir més en els termes econòmics però sí els vull traslladar quina és la meva impressió. Vist des de l'òptica del meu despatx, 36 anys fent de notari a Barcelona, és cert que tenim una crisi econòmica molt profunda, l'atur, el deute,... però a mi em dona la sensació que la crisi més profunda que té aquest país no és l'econòmica, sinó que és la política. És a dir, aquesta incapacitat de reacció i utilitzo la paraula incapacitat per part dels partits polítics per la raó que els diré.

La història no es repeteix, ara bé, la història ens dona unes pautes d'interpretació de

la realitat i jo fa molt de temps que parlo de la primera i de la segona restauració. Hi ha una etapa de convulsió a Espanya, els anys 1868 cau Isabel II, coneixen vostès la successió: l'intent per part del general Prim per portar Amadeu de Savoia, l'assassinat de Prim, els 11 mesos que està Amadeu de Savoia, la República, els 4 presidents, la cantonalització, Viva Cartagena! Sembla que el país es trenca i llavors ve la primera restauració. La primera restauració, l'exèrcit es manifesta, Cánovas potencia la situació i s'instaura altra vegada la dinastia borbònica que havia estat expulsada amb la persona d'Isabel II no massa anys abans. Aquesta restauració cristal·litza amb una constitució que és la del 1876, que juntament amb l'actual, amb la de 1978, són les que han durat més temps. És a dir, el paral·lelisme és molt notable. A partir d'un determinat moment aquesta primera restauració rep un sotrac molt fort, que és la crisi de 1898, la pèrdua de Cuba. En aquest punt, permetin-me que faci un incís que crec que ens pot servir molt per entendre el que està passant. El desastre és el 1898, l'any 1894, sent primer ministre Sagasta nomena ministre d'ultramar (jove, la primera cartera) a una personalitat política emergent, que era mallorquí i es deia don Antonio Maura Montaner. En Maura s'havia casat amb una noia Gamazo, havia entrat amb la dinastia d'aquests advocats de Valladolid, que eren els representants com diuen els llibres "de los intereses cerealistas" en el govern. És a dir, com es

poden imaginar vostès, en aquest sentit era més aviat proteccionista.

En fi, en Maura arriba al ministeri d'Ultramar, era un home intel·ligent, orgullós, amb coratge. Veu la situació de Cuba i reacciona amb una rapidesa extraordinària, primera qüestió per decret llei; una llei electoral per Cuba i, en segon terme, reconeixement que el que necessita Cuba és una autonomia efectiva i fa un projecte de llei d'autonomia per Cuba, però veritablement substancial. Què passa? Immediatament es revoltent els industrials espanyols, els comerciants espanyols, els cossos d'alts funcionaris que no volen de cap manera perdre cap control de Cuba. En Sagasta cedeix a la pressió de l'entorn i li diu: "Maura aquest projecte no pot tirar endavant, no serà presentat a les Corts". I en Maura li va dir que dimitia. Curiosament, aquell dia plega el seu cunyat, Germán Gamazo que era Ministre d'Hisenda per una qüestió que també té a veure amb el que passa aquests dies, estem parlant de 1894, la llei paccionada Navarra, que estableix el concert de Navarra, "el convenio" és de 1841, tampoc havien passat massa anys. Gamaza volia que la prestació de Navarra a l'Estat fos més elevada. En Sagasta tampoc va voler, també va plegar. L'any 1898, quatre anys després, Cuba era independent.

Javier Tusell, historiador, es pregunta si hagués estat d'una altra manera la història, doncs segurament no, però el que

sí s'ha de retenir és aquesta capacitat profunda, en la que després insistiré, de l'establishment espanyol per assumir qual-sevol canvi. És una de les causes fonamentals de la crisi política. Per la primera restauració això va ser importantíssim. El que es va produir després de 1898, si llegeixes les memòries de Ramon y Cajal, al cap i a la fi un científic, va ser molt important, perquè Cuba era molt per a Espanya, inclús més enllà d'allò estrictament econòmic, econòmicament era molt, però era també el trampolí per els EUA. Era molt important. En Josep Maria Puig Salellas sempre deia una cosa, si l'Estat espanyol hagués funcionat, no hi hauria nacionalisme català, el que passa és que l'estat espanyol no ha funcionat perquè aquella gent, els industrials catalans de 1898 deien: "Per què ens serveix aquest estat?", adonin-se que tot lliga una mica.

"A trancas y barrancas" que es diu, no obstant, la primera restauració va seguir fins un moment en què entra en veritable crisi, que és l'any 1917 amb l'assemblea de parlamentaris, que d'alguna manera pilota en Cambó, tot i que després recula. En aquell moment, sí que hi havia una contestació absoluta respecte al sistema. Aquell any, recorden que els he parlat de la paraula incapacitat i deia que és important? Antonio Maura el 1917 diu: "Los partidos políticos españoles son incapaces de gobernar España". Què va passar a partir d'aquí? Doncs ja ho recorden vostès, els dos governs de concentració

nacional presidits per en Maura, en Cambó de ministre amb un d'Hisenda i amb un altre de Foment. Quan és ministre de Foment fa el túnel de Pajares, encara hi ha una làpida a l'estació que ho recorda, però l'any 1923 des de Barcelona va sortir el general Primo de Rivera i va instaurar la primera dictadura. La primera restauració s'havia acabat.

El dimarts d'aquesta setmana, dinava amb en Josep Maria Vallès, catedràtic de Ciències Polítiques de la UAB, i parlàvem d'aquests temes i en un determinat moment li dic: "Tu diries Josep M. Que estem a 1917?" Es queda pensant i em diu: "Sí". Llavors, què vull dir amb això? Que en aquests moments també es veu que els partits polítics espanyols d'alguna manera comencen a ser incapaços de governar. L'Antonio Franco això ho tindrà molt més trillat que jo, però les enquestes que hi ha sobre la intenció de vot respecte els dos grans partits són literalment desoladores. Que ell em rectifiqui després però em sembla que hi ha algunes enquestes que diuen que amb dificultats arriben tots dos al 50%. És una situació veritablement complicada. Què vull dir? Que la primera restauració es degrada, que hi ha un cert paral·lelisme amb aquesta situació, que es concreta amb dues coses a les que després tornaré:

- 1- La crisi de l'estat com a sistema jurídic.
- 2- El desprestigi enorme de les institu-

cions, que és importantíssim, perquè permetin-me que ara faci un pas enrere; l'any 1868, per què cau Isabel II? Per dues raons, en primer lloc perquè la seva vida particular havia assolit uns nivells que ja eren indigeribles inclús per la societat de l'època, però bàsicament per una altra raó: pels negocis. Perquè què són els negocis? Són la reina mare, Cristina, i és Muñoz, el seu marit i és el marquès de Salamanca i són tots els negocis fets a l'empara de l'Estat, igual que ara. Què són aquestes fortunes? Com es fa això?

Llavors, fins ara he fet un paral·lelisme, però què és el que hi ha darrera? Bàsicament des del meu punt de vista, tot intent de concreció sempre és una mica infidel, però per entendre'ns hem de concretar. Jo concretaria amb el següent:

- 1- Utilitzant una frase d'Azaña que m'agrada molt: "Estos grupos que llevan siglos asentados sobre el Estado". A Madrid no hi va haver una revolució burgesa potent com hi va haver a Barcelona o a Bilbao. Bàsicament, l'aristocràcia va conservar el control de la situació. Aquesta aristocràcia va entrar en contacte amb el món financer emergent, va entrar en contacte amb les altes gradacions de la milícia, moltes vegades per via matrimonial, va entrar en contacte també per via matrimonial amb els cossos d'elit de l'administració de l'estat, i es crea un nucli de poder que en la versió moderna és el que jo dic sempre, un nucli de poder

polític, financer, funcional i s'hi afegeix també mediàtic.

Quantes persones seran? 6.000? Les que siguin. Controlen el país normalment d'una manera plena, utilitzant com a eina el nacionalisme espanyol 'más insulso' que per ells es un pretext de control i de dominació. Això passava fa 50 o 70 anys quan Azaña parlava d'aquests grups o "esta casta asentada desde siglos", és evident que no són sempre les mateixes persones, és evident que hi ha canvis, però aquest nucli segueix existint.

Un dia em deia Josep Maria Bricall: "Jo tampoc sóc tan enemic d'un estat unitari, sempre que tingui un projecte nacional. Perquè França és un estat unitari, però el projecte nacional hi és. Si a Lió hi ha un museu important no hi ha una vocació d'absorbir aquell museu i portarlo a París, sinó que es potencia". Però l'absència d'aquest projecte nacional per part d'aquest nucli existeix i això ho he denunciat sempre, "antes alemana que catalana". Tot concentrat a Madrid, en un moment en que això és pràcticament impossible de mantenir perquè la dialèctica política futura a Espanya és la dialèctica centre-perifèria. Un centre que ja ho sé, no és només Madrid la capital, el centre va des de Guadalajara a Ciudad Real, des d'Àvila a Aranjuez, 8-10 milions d'habitants i el 17% del PIB, centre financer.

D'alguna manera, és la primera ciutat sud-americana a aquest cantó del mar, potencialitat tota la que vulguin, però s'han fixat en el mapa de les Comunitats Autònomes que demanen un repartiment desigual del dèficit? Catalunya, València, Múrcia, Andalusia, Galícia no se sap bé, Astúries i tampoc sorprèn massa que s'hi ha oposat el País Basc i Navarra. Ells sabran per què quan en definitiva no els afecta pràcticament per res la qüestió, perquè la relació de Navarra amb l'estat, això no tenim temps per tractar-ho, és de tipus confederal, de tu a tu. No resisteixo la temptació d'explicar-los una anècdota, l'any 1973 s'aprova la compilació de Dret Civil de Navarra, vivia el general Franco, en una disposició addicional es diu: "Para modificar esta compilación será necesario un nuevo acuerdo entre el estado y la diputación foral de Navarra". Tan escandalós era, que aquesta llei no es va aprovar a les corts franquistes, sinó que ho va fer el cap de l'estat fent ús de la facultat que li donava una llei del 1937 que establí el dret a "Dictar normas jurídicas de carácter general". Va ser, doncs, una llei dictada per la Jefatura del Estado i la relació és confederal.

La primera causa per la que va passar allò amb la primera restauració i ha passat amb la segona és l'existència d'aquest grup que d'alguna manera monopolitza a l'estat el seu servei. La segona causa, el menyspreu per la llei, deia Tucídides que

una ciutat és allà on es pot llaurar sense portar l'espasa al cingle. És a dir, és un lloc on impera la llei, la llei que ens fa lliures i a tots ens iguala, l'última garantia dels més pobres, més febles, més desemparrats. La llei és l'essència de l'estat, l'estat no és altra cosa que un sistema jurídic. Jo recordo que el professor López Aranguren deia: "Lo peor de las leyes fundamentales franquistas no es el contenido, sino que no se cumplen".

Una anècdota molt expressiva, jo quan vaig preparar les oposicions a notari, em creia el que estudiava i quan arribo de notari a un poblet del país basc l'any 1971, em ve una persona a fer una segregació d'un solar per fer una casa i jo li demano la llicència de parcel·lació i em va preguntar què era. Jo li vaig explicar què era i li vaig dir que anés a l'Ajuntament. Hi va anar, al cap de dos dies va tornar i em va dir: "En el Ayuntamiento no saben lo que es". Llavors jo em vaig quedar sorprès i vaig trucar al notari del poble del costat i em va dir: "Es que este artículo no se aplica". Vostès pensaran que això era l'any 1971 i vivia el general Franco, però jo sóc notari de Barcelona l'any 1977 i el primer encàrrec que em fa el meu degà, que era Josep Maria Puig Salellas, és participar en una comissió formada per en Parpal, per part de l'Ajuntament, Juan Manuel Garcia per part dels registradors i jo com a notari, per tractar aquest tema.

Què fem? La llei diu que s'ha de demanar la llicència de parcel·lació. Llavors vam arribar a un pacte que es va aprovar i es va signar per l'Alcalde, el Degà i el delegat de registradors. Què deia aquest pacte? Que els notaris demanaríem la llicència i si no ens la portaven, ho faríem constar. I el registrador inscriuria, però també ho faria constar. Aquest és un país on la llei no s'ha complert. Fa molt de temps que la crítica més profunda que se li ha de fer a l'esquerra, tal vegada és que donem per descomptat que la dreta no compliria la llei, però l'esquerra hauria d'haver convençut al país que la llei s'havia de complir. No pot ser que Alfonso Guerra digués que Montesquieu ha mort, no pot ser que s'expropiés Rumasa per una llei singular. Les lleis han de ser generals. No pot ser que el Tribunal Constitucional dictés aquella sentència de Rumasa. Ha passat prou temps per dir-ho, no pot ser. Llavors, no es compleix la llei i en situacions diguem-ne de bonança econòmica això pot tenir una importància econòmica, sempre en té i és profundament decebedor i en moments de crisi encara és molt més greu.

A Espanya hi ha una crisi profunda de l'Estat com a sistema jurídic, les lleis moltes vegades no es compleixen, les sentències no es compleixen i el desprestigi de les institucions és extraordinari i després ve la tercera causa: la partitocràcia. No és d'ara, en Maura deia són uns cacicatos,

el nuevo caciquismo espanyol. Els llibres de dos catedràtics de dret administratiu que tracten la situació actual espanyola, un de Santiago Muñoz Machado i un altre de Gaspar Ariño, esbiaixats en molts sentits i d'un valor relatiu, però que d'alguna manera posen de relleu aquest cacicato que tenen els partits polítics per una doble raó. En primer lloc per la presència contínua que tenen amb la vida dels negocis, és a dir aquesta implicació que es produeix en la vida dels negocis per la via dels controls o senzillament per la via de la pressió indirecta. I després el tema de les subvencions, és a dir, la quantitat de gent que està subvencionada.

Llavors, es produeix aquesta col·lusió, aquesta falta de la separació necessària perquè pugui funcionar un sistema polític de democràcia representativa. Si hi ha una casta que té un control bàsic, si les lleis no es compleixen i els partits moltes vegades estan governants per polítics de fulla perenne, quasi bé sempre són els mateixos, es renoven per cooptació, llavors amb aquesta situació la democràcia representativa fa figa. És evident que no totes les coses s'han fet malament, de cap manera. Jo crec que la transició en conjunt va ser un bon moment d'aquest país. També els diré una cosa, va ser un bon moment perquè teníem por. I tenir por no és cap vergonya, moltes vegades és tenir experiència de la vida. La generació dels nostres pares i nosaltres mateixos

d'una manera indirecta sabíem el que havia passat i havíem patit les seves conseqüències. Aquest país havia patit profundament. Una guerra civil com aquella, amb una tolerància vergonyosa d'Europa, que va fer amb Espanya el mateix que faria anys després amb els Balcans.

D'Europa no tindrem temps avui de parlar-ne, però se n'hauria de parlar. La meua idea d'Europa jo la reflecteixo amb un article que vaig publicar a La Vanguardia titulat 'Pilatos era Europeo', Europa es rentava les mans. Llavors, la transició va sortir bé per una raó fonamental, la situació econòmica, recorden vostès quina era la inflació un any després de morir Franco? La situació era complicadíssima, però va haver-hi un moment en que els partits es van posar d'acord i van fer els pactes de la Moncloa. El pacte constitucional va ser possible perquè abans es van fer els pactes de la Moncloa. I jo sempre recordo una cosa: el van fer exclusivament els partits. Els sindicats no hi eren, perquè no hi havien de ser. Els sindicats són respectabilíssims i la seva funció és absolutament imprescindible, però els temes generals que afecten a tota la ciutadania s'han de decidir per via política i no per pactes amb els sindicats.

Els pactes de la Moncloa van ser uns pactes polítics i segur que algú de vostès em podrà dir: "Tampoc n'hi ha per tant. Pel contingut d'aquells pactes" i té raó,

però no hem quedat que moltes vegades l'economia en certa mida és psicologia? Que el canvi de sentir una situació econòmica ve per un estat d'ànim? Si la gent té la idea que els polítics s'entenen, que es posen d'acord amb algunes coses que es consideren bàsiques, encara que els acords tinguin defectes, aquest ànim tira endavant. Després es va fer la Constitució. Jo no la critico mai, ni tan sols el títol 8 que fa referència a l'estat autonòmic, perquè era un intent racional d'articular, de resoldre un problema amb les eines que teníem en aquell moment. Ja ho sé que l'estat autonòmic és, per dir-ho amb una expressió catalana, una miqueta d'estat federal i que és només la miqueta que llavors era possible. Però durant 30 anys ha servit, és cert que no ha servit per Catalunya, per l'erosió de les competències deliberada i sistemàtica i, en segon terme, per l'estrangulament econòmic. I és cert, i això s'hauria d'haver corregit. Però en el moment en el que es fa, està bé i d'altra banda ha produït un efecte fantàstic, que és, utilitzant una expressió d'Ortega y Gasset: "La redención de las provincias". Jo recordo que un gran debat de la II República és el debat entre Ortega i Azaña sobre l'estatut de Catalunya, com deien: "A mi l'autonomia m'interessa per donar vida a les comunitats que estaven adormides". Doncs això ha passat durant uns anys. L'estat autonòmic ha estat un èxit, ara bé, hi ha defectes greus en referència a Catalunya:

- L'erosió de les competències, en definitiva, l'autonomia de Catalunya ha de ser una autonomia política i què és una autonomia política? La possibilitat de fer polítiques complertes sobre àmbits unitaris. Poder decidir. Això evidentment s'ha anat retallant i hi ha hagut una clara involució i possiblement existeixi una voluntat d'involució.

- Amb el tema econòmic és cert, es calculi d'una manera de flux monetari, flux de beneficis...és evident que sistemàticament hi ha hagut una càrrega fiscal a Catalunya, que resulta en aquests moments insostenible. Per una raó que no ve al cas, he hagut de repassar la diferència que hi ha entre el règim general de les Comunitats Autònomes i el règim basc o navarrès. Clar, el tema és veritablement impressionant. El problema no és que hi hagi conveni o concert, el problema és la forma de calcular el cupo. Senzillament que aquesta gent únicament paga el que considera que costen les competències que no tenen ells, és a dir, no hi ha aportació al fons de solidaritat. Els bascos i els navarresos han viscut sempre molt bé, ens costen diners. Independents? En absolut. Llavors, és clar que això no podia seguir. Si en el moment en què Aznar arriba al poder, que és el moment en què aquestes disfuncions ja es produeixen clarament, s'hagués donat el canvi constitucional, s'hagués pogut encaminar. A partir d'aquí, la dreta aznaria-

na es va enrocar en la defensa numantina de la Constitució, “no es toca”. Va venir l’estatut que és un intent, en certa mesura, de canvi constitucional per via indirecte i ha acabat com tots vostès saben, la situació actual, doncs és veritablement molt complicada.

Com és possible que hagi durat tant de temps el tema català? En un llibre d’història de síntesi de José Luis Comellas em va quedar gravada una plana que diu: “Cuando empieza el siglo XX España tiene planteados cuatro problemas: militar, agrario, religioso y el problema catalán”. Han passat més de 100 anys. Els tres primers problemes jo no dic que s’hagin resolt, però s’han esvaït. El problema català és el problema de l’estructura territorial de l’estat, per tant, és el problema espanyol. Jo d’això me n’he adonat a través de la història, quan es fa la Constitució de 1931, què és el que veritablement calenta a la gent? És el tema de Catalunya, el tema de l’autonomia de Catalunya. I ara els pregunto a vostès, quan es fa la constitució, què és el que es discuteix: la forma d’estat: monarquia o República? El model econòmic? El sistema educatiu? Quan dius que vols un Senat que sigui una verdadera cambra territorial se’n riuen. Senzillament posem per cas que totes les lleis i tots els nomenaments haguessin de ser ratificats pel Senat, més o menys com als EUA, llavors què passa si

aquestes comunitats perifèriques es posen d’acord que hi ha d’haver una renovació del Tribunal Constitucional, encara que els magistrats han de ser uns determinats. Això és una autèntica distribució de poder? No parlem de sobirania ni de nacions, parlem de distribució de poder, de controlar la situació. Llavors, és clar, això no ha estat possible.

Com a penúltima reflexió, quines causes hi poden haver hagut? En un sopar, una vegada va sortir el tema, i un amic meu notari a l’endemà em va enviar una nota: “Ayer no intervine, pero quisiera decirte mis reflexiones, es muy difícil que llegemos a una solución por esos motivos. En primer lugar, nos engañamos recíprocamente, porque es cierto que los castellanos os engañamos cuando hablamos de autonomía porque lo más que estamos dispuestos a conceder de buen grado es autonomía administrativa, pero la autonomía política verdaderamente no entra en nuestra concepción. Pero yo creo que muchos de vosotros también nos engañáis, porque cuando nos habláis de federalismo o de reforma del estado, en el fondo lo que estáis pensando siempre es como última instancia, la independencia. En segundo lugar, soléis decir los catalanes que no puede haber federalismo porque en España no hay federalistas. Te lo admito, pero admíteme tú también que en Catalunya no hay prácticamente federalistas, porque quienes tales se dicen, en

el fondo son confederales que no admiten el estado federal, que en el fondo es una variedad del estado unitario y lo que quieren es una relación de tipo bilateral. Y en tercer lugar, es muy difícil porque nos negamos recíprocamente, nosotros negamos que seáis una nación, ahora bien vosotros también nos negáis, habéis repetido tanto que España es un estado que os lo habéis creído y España es una nación de la que posiblemente vosotros no forméis parte, quizás, pero es una nación de tomo y lomo con una mala salud de hierro. En consecuencia, el problema es una nación grande que no ha tenido fuerza suficiente para absorber a la pequeña, como ha pasado por ejemplo en Francia, y una nación pequeña que no ha tenido fuerza suficiente para emanciparse de la grande”.

Es un anàlisi tan discutible com qualsevol altre, però fa observacions que fan certa gràcia. En aquests moments, què és el que toca? Jo no ho sé. Ara bé, a mi m'agrada endreçar el meu pensament i l'únic que faig és exposar el que tinc endreçat, que pot ser un disbarat o no ser-ho, però jo ho tinc endreçat d'aquesta manera. Vist des de la perspectiva catalana, el primer que s'ha de fer en política què és? Jerarquitzar els problemes. Els problemes quins són? Tal i com es presenten a l'opinió pública:

1. Dret a decidir

2. La reforma del sistema de finançament.

3. La reforma constitucional

Des del meu punt de vista, el dret a decidir ha vingut per quedar-se, això ja no es podrà eludir mai, sempre estarà plantejat, Espanya ha d'acabar reconeixent el dret a decidir. Ara bé, amb l'actual constitució, encara que jo amb mentalitat elàstica de lus Privatista, penso que hi ha possibilitat que Catalunya exercís el dret a decidir, admeto que és molt difícil que els espanyols ho acabin admetent. Aquesta primera qüestió s'hauria de subsumir en el tercer apartat, en el de la reforma constitucional i quedar en primer terme per aquest any, que a finals d'any s'ha de negociar de nou el sistema de finançament, una reforma del sistema de finançament que, des del meu punt de vista, hauria d'incloure un topall a l'aportació de Catalunya al fons de solidaritat. No ens hauríem de complicar massa la vida. Hauríem d'establir un topall, perquè quedi clar que no es pot passar d'aquí. No sé si amb el principi d'ordinalitat n'hi hauria prou, jo començo a dubtar-ho. És molt possible que el que s'hauria de fixar és un topall.

D'altra banda, com a penyora hi hauria d'haver una distribució desigual del dèficit i, en tercer lloc, abans que acabés la legislatura, s'hauria de posar en marxa la reforma de la constitució, desenvolupant en sentit federal l'estat au-

tonòmic i influint també el sistema de finançament que prèviament s'hauria d'haver pactat. Sé que vostès pensen que això és pràcticament impossible amb els polítics d'aquests moments i que actualment patim. És a dir, en situacions tan tremendes com les que vivim en aquests moments, d'una crisi política profunda que provoca ja a la ciutadania una sensació d'incertesa, de perplexitat, de preocupació, jo penso que en unes circumstàncies normals, uns sopar com el d'avui no tindria massa sentit, el que passa és que la situació del país comença a ser anormal. Fa dos dies, me'n vaig adonar a Terrassa, vaig donar una xerrada més o menys sobre aquest mateix tema i l'Ateneu estava ple.

Veuen que al llarg de la meva exposició, jo no m'he referit personalment pràcticament a ningú, però sí que m'agradaria fer una referència personal al president del govern d'Espanya: no es pot governar un país amb una situació com aquesta dient: "Las cosas son como son, hay que tener prudencia, no es el momento, no nos hemos puesto de acuerdo en los objetivos", aquest és el moment per dibuixar de veritat els problemes que hi ha. En definitiva, la reforma constitucional, la reforma del tot allò que fa referència al finançament de Catalunya i després, totes aquelles qüestions, com són la llei de finançament de partits, la llei electoral, etc.

Acabo amb una sola idea. Jo diria que en aquests moments a Espanya i a Catalunya hi ha milers de persones que saben perfectament allò que s'ha de fer en els diferents àmbits, el problema que tenim no és de coneixement, sinó que el problema que tenim és de decisió, de coratge. Potser per altra banda, també lligat amb una de les idees que he expressat, la dificultat enorme que tenen aquests partits que en Maura definia com cacicatos, de fer cap reforma que pugui qüestionar la seva situació d'hegemonia que tenen en aquests moments.